

אסתר פרק ב

- א אחר הדברים האלה כשך חמת המלך אחשוורוש
זכר את ושתִּי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה.
ב ויאמרו נערי המלך משרתיו:
יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה.
ג ויפקד המלך פקידים בכל מדינות מלכותו
ויקבצו את כל נערה בתולה טובת מראה אל שושן הבירה
אל בית הנשים אל יד הגא סריס המלך שמר הנשים ונתון תמרוקיהן.
ד והנערה אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת ושתִּי
וויטב הדבר בעיני המלך ויעש כן.
1. "אחר הדברים האלה" – מה מוסיף תיאור זה? מדוע לא די להתחיל במילים "כשך חמת המלך אחשוורוש"?
2. "זכר את ושתִּי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה" – לכאורה היה צריך להיות כתוב 'ואת אשר לא עשתה את דבר המלך ואת אשר נגזר עליה'.
3. מדוע דווקא "נערי המלך משרתיו" הציעו למלך את הצעתם, ולא הסריסים "המשרתים את פני המלך" ולא יודעי העתים "ראי פני המלך"?
4. "יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה" – תוכנו של משפט זה מבואר בפסוק הבא: "ויפקד המלך פקידים בכל מדינות מלכותו ויקבצו את כל נערה בתולה טובת מראה". לשם מה נאמר?
5. "ויקבצו את כל נערה בתולה טובת מראה" – מדוע מחפשים דווקא "טובת מראה" ולא "יפת מראה"?
6. לשם מה נאמר "תחת ושתִּי"? הרי מובן שהמלכה החדשה תהיה במקום ושתִּי.

"והנערה אשר תיטב בעיני המלך"

"אחר הדברים האלה" – מילים אלו מציינות פרק חדש, שלב חדש במהלך המגילה¹. כל מה שאירע עד כה היה הכנה לקראת העניין המרכזי של הפרק: "ויהאב המלך את אסתר מכל הנשים... וימליכה תחת ושתי". כל עליית אחשורוש על כס השלטון וכל שיטת המלוכה החדשנית שלו, המשתאות שעשה, סירובה של ושתי לבוא לפני המלך, העמים והשרים – כל אלו התרחשו במגמה להעלות את אסתר למלוך על מאה עשרים ושבע מדינה. נשמת כל האירועים הללו היא אסתר ובה גלום תוכן החיים הישראלי, הנעלה והאצילי המנביע את כל ה'רעשי' העולמי של עליית אחשורוש לשלטון, כפי שמרומז במדרש:

"וכיון שנשא אותי [אומרת אסתר]... שבע ועשרים ומאה מדינות בזכותי"².

אסתר עולה לשלטון כדי לברר ולהוציא לפועל את סגולת ישראל שהיא נשמת כל היש.

"ויהאמר נערי המלך משרתיו" – מי היו נערי המלך?

"נערי המלך משרתיו אינם" הסריסים המשרתים את פני המלך, דהיינו את מגמתו הכללית, אלא המשרתים אותו בצרכיו האישיים והקיומיים. מתוך מגעם הקרוב אליו קלטו הם את עומק צערו, ראו את מצב רוחו הירוד ואולי אף שמעו ממנו על תחושת הריקנות הנוראה שחש בעקבות הריגת ושתי. משרתים אלו היו נערים: צעירים ברוחם ובגופם. בתסיסת חייהם הטבעית, השיבו למלך את חיוניותו ועודדוהו לחשוב על בניין חייו מחדש. אחשורוש, בעומק הדיכאון שהיה שרוי בו, לא מצא בעצמו את הכוחות לקום ולהתנער מאבלו.

לא לחינם משרתיו האינטימיים של המלך הם בעלי העצה למצוא לו אישה חדשה. עובדה זו מלמדת שהתוכן המרכזי בכל המנגנון המלכותי של מציאת אישה למלך הוא השבת חיוניותו על ידי סיפוק חשקיו. כל המלכות עומדת על הדבר הזה – אושרו ותענוגיו הפרטיים של המלך.

"יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה" – המילים "טובות מראה" מלמדות שאחשורוש זכר את ושתי והתגעגע אליה בראש ובראשונה מן הצד של המראה, היופי החיצוני. אומר רש"י:

"זכר את ושתי – את יופיה ונעצב"³.

המילים "זכר את ושתי ואת אשר עשתה" נוגעות למה שוושתי עשתה: "גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים" במגמה להאדיר את כבוד המלכות גם בעיני הנשים⁴. אחשורוש זכר גם את השתתפותה בביסוס מלכותו ואת השקעתה הרבה למען הצלחתו.

"ואת אשר נגזר עליה" – ממילא הכאב על אובדנה הלך והעמיק בו וייסר אותו מאוד.

¹ עיין רש"י הירש בראשית טו א ד"ה הביטוי אחר.

² מדרש תהלים (בובר) כב כו.

³ רש"י לפסוק א.

⁴ מלא העומר לפסוק א ד"ה ואת אשר עשתה (פירוש למגילת אסתר לרבי אריה לייב [מהרא"ל] צינץ, מחכמי פולין לפני כ-200 שנה).

"את אשר עשתה – כהוגן, ואת אשר נגזר עליה – שלא כהוגן"⁵.

מכאן ואילך "שבעת שרי פרס ומדי ראי פני המלך" שעמדו מאחורי הגזרה ולא התנגדו לה אינם מוזכרים עוד במגילה. המלך כבר לא מתייעץ עמו, הוא התפכח מציוריו המפתים של ממוכן, והרחיק מעליו גם את יתר השרים אשר שתיקתם הייתה כהודאה. וכך מובא במדרש:

"יש אומרים שטרדן, שכך אין אתה מוצא [אותם בכתוב]

שאינם נזכרים עוד אלא 'ויאמרו נערי המלך משרתי'".⁶

על פי פירוש המלבי"ם, נערי המלך הציעו שתהליך מציאת האישה ייערך בשני שלבים:

א. "יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה".

ב. "ויפקד המלך פקידים בכל מדינות מלכותו ויקבצו את כל נערה וגו'".

ההבדל הבולט שבין שני השלבים הוא שבראשון המלכות תפנה לנערות בבקשה להציע את מועמדותן לתפקיד אשת המלך. אולם נערי המלך ידעו שלאחר האירוע עם ושתי אי אפשר לסמוך רק על הבקשה, כי מי תרצה להינשא למלך בידיעה שבן-רגע היא עלולה לאבד את כל מעמדה ואולי אף את חייה אם לא תציית לו.

ועוד מובא בפירוש האלשיך הקדוש:

"כי מי מחשובי המדינות תהיה לו בת יפת תאר טובת מראה

יעמידנה ויביאנה לידי נסיון, אם יחפוץ בה המלך יקחנה

ואם אין תשוב בית אביה עלובה ועצובת רוח כי געלו בה?"⁷.

על כן נערי המלך הציעו דרך נוספת: "ויקבצו כל נערה" בעל כורחה, על ידי מערכת פקידות מסועפת. כאשר כבוד המלך וטובתו הפרטיים עומדים מול המגמה המלכותית של "כרצון איש ואיש" אפשר לסטות ממנה, ונערות יכולות להילקח בניגוד לרצונן וזה בסדר! גם כאן נחשף בגלוי השקר הגדול שביסוד השיטה הנותנת הכשר לרצונו של כל אחד.

⁵ אסתר רבה ה ב.

⁶ ילקוט שמעוני אסתר פרק ב רמז תתרנא.

⁷ אלשיך לפסוקים ב-ד.

נערי המלך אינם אומרים 'יבקשו למלך נערה בתולה' אלא 'נערות' רבות. **מלכתחילה** יפגש המלך עם הרבה נערות: מדוע?

אומר האלשיך הקדוש:

"באופן כי תוכל עתה [אדוננו המלך] להתפאר באמת

כי אשר תמלוך לא תמצא כמוה בכל המדינות

כי מכולם תבחרנה [מתוך מגוון רחב מאוד של נשים]"⁸.

על כן הנערה שתיטב בעיני המלך לא רק תהיה מלכה חדשה אלא "תחת ושתי" ממש! לָבוּ ודעתו של המלך לא יהיו עוד נתונים לוֹוֹשֶׁתִי, כי המלכה החדשה תהיה טובה ויפה ממנה בהרבה. הקו המנחה בעצתם הוא אושרו השלם של המלך, כבודו והאדרת שמו. הם ידעו מהו העניין הנוגע לָלָבוּ ביותר.

נערי המלך לא הציעו למלך נערות יפות אלא "**טובות מראה**" כי ידעו שהמלך מעוניין ביופי מיוחד: יופי שיבטא את מגמת המלך 'להיטיב לכול', יופי שיש בו הארת פנים ומקרין סימפטיה ונעימות.

"וּיִיטֵב הַדָּבָר **בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ**" ולא נאמר 'בעיני השרים'. בעיניי המלכות אחשורוש מחליט על דעת עצמו, ואינו סומך עוד אף על אחד. המדיניות של "כי כן דבר המלך לפני כל יודעי דת ודין" נגזזה.